

MOZAIKA

DŮM
ZAHRANIČNÍ
SPOLUPRÁCE

D Z

S

ČTVRTLETNÍK DZS O MEZINÁRODNÍM VZDĚLÁVÁNÍ / ZIMA 2023

**Motivujte (se)
k celoživotnímu
vzdělávání**

15. ledna

Založte síť v programu CEEPUS

Navažte spolupráci s univerzitami ve střední a jihovýchodní Evropě. Vytvořte společně projekt včetně výměnných aktivit a podejte si žádost na koordinaci vlastní sítě.

ceepus.dzs.cz

28. ledna

Studujte ve Francii

Získejte stipendium z programu Barrande Fellowship na krátkodobou stáž nebo doktorské studium pod dvojm vedením ve Francii. Nabídka je otevřená studentům doktorských programů.

barrande.dzs.cz

15. března

Napište závěrečnou práci v Rakousku

Program AKTION ČR–Rakousko nabízí studentům a akademickým pracovníkům magisterských a doktorských programů veřejných VŠ stipendia pro přípravu závěrečné práce nebo výzkum v Rakousku.

aktion.dzs.cz

leden–květen

Online kurzy pro učitele

Akademie European Schoolnet nabízí učitelům základních a středních škol bezplatné online kurzy. Už 15. ledna začíná kurz zaměřený na ochranu světových oceánů a projektovou výuku.

europeanschoolnetacademy.eu

Série online kurzů LEKTORSKÉ MINIMUM I–IV

Národní podpůrné středisko EPALE nabízí všem zájemcům o lektorování bezplatné online kurzy. Čtyřdílná série vás provede základy lektorské práce, přes tvorbu online výuky až po měření dopadu.

kurzy.epale.cz

leden–prosinec

Stipendia pro VŠ studenty a pedagogy

Nepropásněte jedinečnou šanci získat stipendium na studijní a výzkumné pobyty nebo letní jazykové kurzy v řadě světových destinací. Podrobnosti najdete v katalogu Akademické informační agentury.

aia.dzs.cz

Proč motivovat dospělé ke vzdělávání?

Monika Smekalová
Národní podpůrné středisko EPALE

Vzdělávání dospělých je velmi široká oblast, která se poslední dobou dostává do centra pozornosti. Můžeme se na něj podívat ze dvou základních pohledů – jako na vzdělávání pro uplatnění na pracovním trhu, nebo jako získávání a rozvoj dovedností důležitých pro osobní život a pro společnost.

Mnoho lidí bude během pracovní kariéry svou kvalifikaci s velkou pravděpodobností měnit, a není to problém vzdálené budoucnosti, tato potřeba již nastala. Jak se uvádí ve zprávě Evropské komise k hodnocení iniciativy Upskilling Pathways (Postupy ke zvyšování kvalifikace): „Trendy na trhu práce ukázaly, že klesá podíl pracovních míst základní povahy, zvyšuje se četnost změn pracovních míst a objevují se nové způsoby práce, což zvyšuje význam základních digitálních a dalších průřezových dovedností. Demografické trendy navíc poukázaly na úbytek pracovní síly a s tím spojené riziko nedostatku zaměstnanců.“

Nedostatek lidí pracovním trhu
Také Česko se potýká s nedostatkem pracovníků, i kvalifikovaných. Některé skupiny obyvatel mají však problém i se základními dovednostmi, mezi které se řadí zejména digitální gramotnost. Podle výzkumu Česko.Digital je u nás zhruba 1 milion digitálně vyloučených lidí a minimálně 700 000 lidí je digitálně ohrožených (článek na EPALE). Tito lidé jsou ohrože-

ni diskriminací, například na úřadech, ale i při nakupování. Nedostatek digitálních dovedností představuje také značnou bariéru pro uplatnění na trhu práce, zejména pro starší (průzkum HK).

Evropská komise podporuje učení dospělých prostřednictvím mnoha programů, mezi ně se řadí i EPALE a Erasmus+, díky němuž mohou vzdělavatelé dospělých získat zahraniční zkušenosti. Využila je například organizace Elpida, která se věnuje vzdělávání seniorů (projekt Přenesení dánského modelu dobrovolnického zapojení seniorů jakožto lektorů ve vzdělávání ostatních seniorů v ČR).

Základní dovednosti pro život
Jak ukazují zkušenosti zejména posledních tří let, pro fungující demokratickou společnost jsou nutné dovednosti, jako je mediální gramotnost a kritické myšlení, ale také vzdělávání k udržitelnosti nebo finanční gramotnost. Problém je, že nejvíce ohrožené skupiny lidí patří mezi ty nejméně motivované ke vzdělávání. V roce 2021 činila účast na celoživotním učení 5,8 %, což je výrazně pod průměrem EU (10,8 %) (Cedefop, 2022). Vzdělavatelé dospělých přiznávají, že i přes značné úsilí je pro ně těžké získat klienty. Jakými způsoby přilákat dospělé ke vzdělávání se mimo jiné zabývá Evropská agenda pro učení dospělých, v Česku reprezentovaná projektem NPI.

MOZAIKA
Zima 2023 • 4. prosince 2023
Vychází 4x ročně, rozdává se zdarma
Vydavatel: Dům zahraniční spolupráce, Na Poříčí 1035/4, 110 00 Praha 1, IČO: 61386839, evid. č.: MK ČR E 23325, tel.: +420 221 850 100, e-mail: info@dzs.cz, web: dzs.cz, eurodesk.cz
Redakce: Lucie Rychlá
Foto: istockphoto.com
Grafika: orange5 creative studio, s. r. o.
Tisk: AF BKK, s. r. o.
Distribuce: Casus, Direct Mail, a. s.
Předplatné: Odebírání čtvrtletníku si můžete objednat na stránkách dzs.cz, kde také naleznete zdarma ke stažení elektronickou verzi. Vaše dotazy a připomínky zasílejte na e-mail: redakce@dzs.cz.

Spolufinancováno z programu Evropské unie Erasmus+ a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Za obsah publikací (sdělení) odpovídá výlučně autor. Publikace (sdělení) nereprezentují názory Evropské komise a Evropská komise neodpovídá za použití informací, jež jsou jejich obsahem. Změny uvedených údajů nebo tiskové chyby jsou vyhrazeny.

VÝZVA 2024: termíny a infosemináře dzs.cz

ERASMUS+

- Školní vzdělávání
- Odborné vzdělávání a příprava
- Vysokoškolské vzdělávání
- Vzdělávání dospělých
- Neformální vzdělávání mládeže
- Sport

EVROPSKÝ SBOR SOLIDARITY

Dobrovolnictví
Solidární projekty
Humanitární pomoc

Vzdělávání dospělých v číslech

Evropská komise považuje vzdělávání dospělých za jednu ze svých priorit. Ostatně letos vyhlásila Evropský rok dovedností, kterým chce podpořit jak sektor odborného vzdělávání, tak toho celoživotního. Hlavním pomocníkem je program Erasmus+. A jaká je vlastně současná situace?

Kam vyrážíme na zkušenou?

V období 2014–2021 vycestovalo z Česka v rámci programu Erasmus+ vzdělávání dospělých celkem 1608 účastníků výjezdů. K nejoblíbenějším destinacím patřily Španělsko, Velká Británie, Itálie, Německo a Irsko. Mezi účastníky převažovaly ženy (63 %). Populární byly především vzdělávací kurzy a stínování v partnerské organizaci. Do Česka ve stejném období zamířilo 1416 vzdělávatelů dospělých, a to hlavně do Prahy a Jihomoravského kraje. Nejčastěji pocházeli z Turecka, Slovenska a Polska. Přijeli k nám hlavně na

vzdělávací kurzy nebo školení (69 %). Mezi účastníky opět převažovaly ženy (65 %).

Rozpočet Erasmus+ pro sektor vzdělávání dospělých má rostoucí trend. V letošním roce Česko získalo částku 4,2 milionu eur, zatímco v roce 2014 měla k dispozici o polovinu méně. Navýšení finanční podpory tak umožňuje vyjet do zahraničí většímu počtu lidí, přičemž jednou z priorit programu je inkluze, tedy zapojení širokého spektra organizací a účastníků s omezenými příležitostmi.

Máme chuť se učit?

Průměrný věk v Česku se prodlužuje, ale delší život s sebou nese tlak na přizpůsobování pracovního a osobního života změnám, které čas přináší. Podle průzkumu NN Životní pojišťovny a penzijní společnosti však 37 % Čechů změny v životě příliš nevíta. Průzkum proběhl v jedenácti zemích a v Česku se do něj zapojilo tisíc lidí ve věku 18–79 let. Pro pochopení síly změny je přítom klíčové naše vnímání stárnutí. To je v Česku sice poměrně pozitivní (59 %), ale stále nejnižší ze všech zkoumaných zemí. Pokud jde o ochotu na sobě pracovat, skončili jsme na třetím místě od konce, zatímco první tři příčky patří Turkům, Rumunům a Řekům. Pouze 35 % Čechů v posledních třech letech aktivně investovalo do dalšího vzdělávání. Zdroj: TZ NN Pojišťovna

Budování inkluzivních cest k dovednostem

Jak evropské země přistupují k podpoře celoživotního učení? Jak pomáhají dospělým s nízkou úrovní dovedností a nízkou kvalifikací získat přístup ke vzdělávacím příležitostem? To zkoumala evropská informační síť Eurydice. Svoje zjištění představila v publikaci *Adult education and training in Europe: Building inclusive pathways to skills and qualifications*, která vyšla v roce 2021. Český překlad hlavních zjištění je dostupný na webu dzs.cz v sekci Publikace a statistiky.

Studie uvádí, že přibližně pětina dospělých v EU nedokončila vyšší sekundární vzdělávání a značná část dospělých Evropanů má také nízkou úroveň čtenářské gramotnosti. Zhruba 40 % je navíc ohroženo digitálním vyloučením – mají buď nízké, nebo dokonce žádné digitální dovednosti. Mezi jednotlivými státy EU jsou rozdíly v účasti dospělých ve vzdělávání. Společné ale mají to, že většina aktivit, do kterých se dospělí zapojují, má neformální charakter, přičemž ti s nízkou kvalifikací se obecně účastní méně.

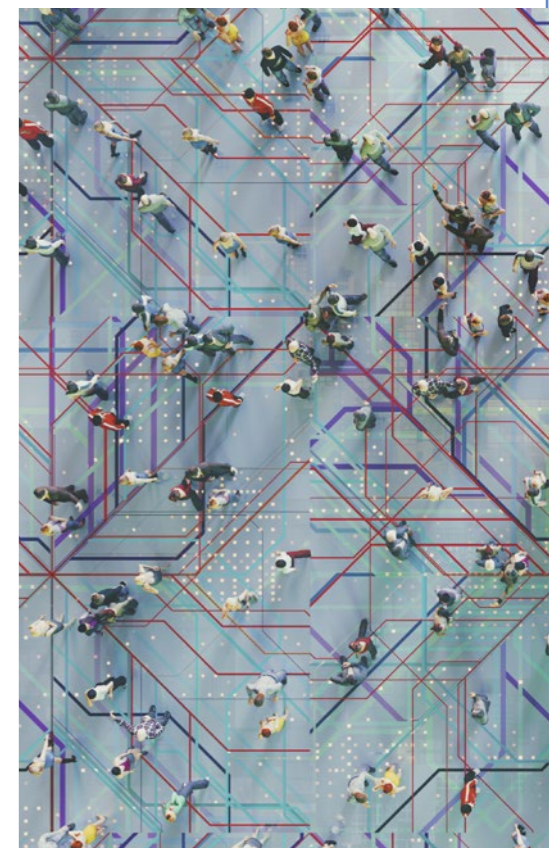
Jen mírná nadpolovina analyzovaných zemí má konkrétní národní cíle týkající se dospělých s nízkou úrovní základních dovedností nebo kvalifikací. Ve všech státech ale může tato skupina zlepšovat svoje dovednosti prostřednictvím veřejně financovaných programů, od formálních

programů základního vzdělávání až po neformální kurzy. Ve většině zemí jsou na podporu vzdělávání dospělých, včetně těch s nízkou úrovní základních dovedností, využívány dotace z Evropské unie. Jako klíčová se jeví flexibilita vzdělávání. Zkušenosti ukazují, že řešením může být distanční (online) výuka. Zde je ovšem riziko, že budou vyloučeni ti, kteří nemají dostatečnou úroveň digitálních dovedností.

Na konci letošního roku budou zveřejněny výsledky evropského šetření *Adult Education Survey (AES)*, které představí nejčerstvější data o (ne)účasti dospělých osob ve věku 25–64 let na celoživotním učení. Toto šetření probíhá každých pět let a zjišťuje mimo jiné, zda mají dospělí informace o vzdělávacích příležitostech, jaké jsou jejich důvody pro (ne)zapojování, jaký je rozsah finanční podpory ze strany zaměstnavatele nebo jak sami hodnotí svoje jazykové dovednosti. V příštím roce pak budou známy výsledky mezinárodního výzkumu OECD – *Programme for the International Assessment of Adult Competencies (PIAAC)*. Ten zkoumá úroveň čtenářské a numerické gramotnosti dospělých i jejich schopnost řešit problémy v prostředí informačních technologií. Výsledky obou výzkumů jsou zásadní pro tvůrce národních i mezinárodních vzdělávacích politik.

Zkušenosti s vedením projektů

V létě 2019 realizoval Dům zahraniční spolupráce online výzkum mezi koordinátory projektů Erasmus+, aby zjistil, jaké jsou jejich dosavadní zkušenosti a zmapoval, s jakými bariérami se potýkají při své práci. Výzkumu se zúčastnilo 51 koordinátorů ze sektoru vzdělávání dospělých s různou mírou zkušeností. Jako hlavní motivaci pro zapojení do programu Erasmus+ uvádějí zájem o navázání nových kontaktů a zkvalitnění služeb organizace. Největší přínos pak vidí v seberozvoji, zlepšení svých jazykových znalostí a také ve zviditelnění organizace. Naopak největším problémem pro ně je nutnost věnovat se koordinaci projektu i ve volném čase. Méně zkušení koordinátoři se také potýkají s administrací, především při přípravě projektové žádosti. Další výstupy z výzkumu si můžete přečíst ve zprávě *Zkušenosti koordinátorů programu Erasmus+, vzdělávání dospělých*, která je volně dostupná na webu dzs.cz v sekci Publikace a statistiky.

Motivace: klíčový faktor ve vzdělávání dospělých

Text: Lucie Rychlá

Motivace je jedním z nejdůležitějších faktorů efektivního vzdělávání dospělých. Jestli se chceme něčemu naučit, musíme mít schopnost se učit, musíme chtít a musíme mít možnost se učit. Pokud některá z těchto podmínek chybí, učení nikdy nebude zcela úspěšné. Čím více je člověk motivován, tím větší úsilí vyvíjí k dosažení cíle. U dospělých je zvláště důležité zdůraznit relevanci a praktické uplatnění tématu, aby dali dalšímu vzdělávání přednost před jinými aktivitami.

Podle údajů Evropské unie z roku 2019 se o další vzdělávání zajímají více ženy, mladší dospělí (25–34 let), vysoce kvalifikovaní a lidé žijící ve velkých městech. Motivací je pro ně vidina zlepšení kariérních vyhlídek, možnost rozšířit si znalosti a dovednosti nebo zvýšení šance na nové zaměstnání.

Většina evropských firem, které investují do rozvoje dovedností svých zaměstnanců, se zaměřuje převážně na technické a praktické dovednosti. Jen marginální procento podniků podporuje rozvoj základních dovedností, jako je čtenářská a numerická gramotnost.

Čtyři z deseti dospělých Evropanů, kteří se dále nezdělávají, se podle svých slov vzdělávat nechťejí. Lidé s nízkou kvalifikací, kteří zájem o další vzdělávání mají, ale nezapojují se, uvádějí, že jim v tom brání rodinné povinnosti (33,7%), nedostatek času, vysoká cena kurzů nebo jejich zdraví/věk. Naproti tomu lidé s vysokou kvalifikací nejčastěji uvádějí tyto bariéry: nedostatek času (49,3%), rodinné povinnosti (32,1%), vysoká cena (28,8%) a nedostatek podpory od zaměstnavatele nebo státu (22,7%).

Situace v Česku

Dospělí Češi se ve srovnání se zeměmi Evropské unie zapojují do vzdělávání relativně málo. Údaje Cedefop z roku 2021 ukazují, že pouze 5,8% dospělých se účastnilo celoživotního učení, což je výrazně pod průměrem Evropské unie (10,8%). Tato skutečnost není izolovaným jevem, ale spíše výrazem komplexních vzdělávacích výzev.

I když v Česku existuje bohatá nabídka vzdělávacích aktivit pro dospělé, a některé jsou dokonce poskytovány zdarma, není vždy snadné přilákat účastníky. Vzdělavatelé se potýkají s řadou překážek, jako jsou negativní zkušenosti klientů nebo nedostatečné poradenství.

Dalším z důvodů nezájmu o celoživotní učení může být i nedostatečné rozpoznání jeho hodnoty. Navzdory přínosům pro osobní a profesní rozvoj není tento fakt vždy patrný. Změna tohoto vnímání však vyžaduje dlouhodobé úsilí jak ze strany vzdělavatelů, tak celé společnosti.

Evropská agenda

Motivace ke vzdělávání dospělých je klíčovým tématem dvouletého projektu Evropská agenda pro učení dospělých (EAAL). Jeho cílem je podpořit součinnost aktérů zabývajících se problematikou vzdělávání a učení dospělých, přinášet poznatky ze zahraničí a zvyšovat povědomí o učení dospělých.

Česko v tomto projektu zastupuje Národní pedagogický institut (NPI), který mimo jiné pořádá setkání expertní skupiny, kulaté stoly, regionální semináře a další aktivity. Účastní se také evropských odborných akcí a studijních návštěv, publikuje propagační materiály a sdílí nově získané poznatky na národní i regionální úrovni.

Na webu npi.cz jsou volně ke stažení sady letáků o rozvoji základních dovedností (čtenářská, matematická a digitální gramotnost) i dovedností pro život (zdravotní, environmentální, finanční nebo mediální).

7 tipů z praxe: Jak motivovat dospělé ke vzdělávání

1. Reagujte na reálné potřeby
Představte například výhody konkrétního vzdělávání v kontextu pracovního uplatnění.

2. Učte „mimo krabici“
Volte netradiční a variabilní metody výuky, individuální přístup nebo neformální prostředí.

3. Uvažujte lokálně
Držte se pravidla provázanosti vzdělávání, komunity, regionu a kultury.

4. Zjednodušte přístup
Snažte se odbourat případné bariéry na straně klientů a nabídněte jim například časovou flexibilitu nebo hlídání dětí.

5. Buďte neodolatelní
Zvyšte atraktivitu vzdělávacích aktivit výběrem zajímavého tématu, lektora nebo nevedení lokace. Propagaci šijte na míru cílové skupině.

6. Navazujte klíčová partnerství
Rozšiřte svůj dosah k cílové klientele síťováním s dalšími aktéry v oblasti vzdělávání dospělých i s neformálními lídry z komunity.

7. Změňte společenské nastavení
Přesvědčte dospělé o vysoké hodnotě celoživotního vzdělávání. Ukažte jim, že může jít o pozitivní zkušenost, a podporujte vytváření učících se komunit.

Zdroj: npi.cz (zkušenosti vzdělavatelů v Jihočeském a Královéhradeckém kraji)

ABC pro mateřské školy

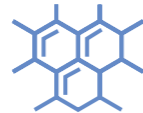
V listopadu 2020 zahájilo Nakladatelství Dr. Josef Raabe spolu s dalšími osmi partnery z Česka, Slovenska a Slovinska mezinárodní projekt *Learning by Doing – rozvoj klíčových kompetencí v předškolním vzdělávání*. Rozhodli se zpracovat inovativní metodiku a kurz dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, aby přispěli ke zlepšení kvality předškolního vzdělávání a podpořili komplexní rozvoj kompetencí dětí v mateřských školách. Projekt si kladl za cíl povzbudit učitele k přechodu z role „vedoucích“ na „průvodce“ procesu učení. Nová metodika a vzdělávací program je seznámí s přístupy, jak u dětí podpořit rozvoj kreativity, samostatnosti, soběstačnosti, motivace k učení, uvědomění si vlastních práv a povinností a dalších dovedností pro život. Oba výstupy jsou zdarma k dispozici všem zájemcům na webu projektu abc-kindergarten.eu.

Do zahraničí s chytrými seniory

Vzdělávací centrum ACZ v Praze se podílí na mnoha evropských projektech v oblasti dalšího vzdělávání a rozvoje lidských zdrojů. Ten poslední, nazvaný *Smart seniors*, se zaměřil na propagaci programu Erasmus+ mezi seniory prostřednictvím vzdělávacích a výměnných aktivit. ACZ na projektu spolupracovalo s partnery v Itálii, Švédsku a na Kypru, kam se měli vybraní senioři možnost jet podívat. Během pobytu se seznamovali nejen s místní kulturou, ale také s hodnotami, na kterých je postavena identita Evropské Unie, jako je demokracie, participace, solidarita, multikulturalismus, spolupráce a další. Výměnné pobyty je tak měly motivovat k větší občanské angažovanosti a povzbudit k tomu, aby svoje znalosti a zkušenosti předávali dalším generacím.

Na podzim loňského roku dokončilo Vzdělávací centrum ACZ rozsáhlý projekt *ACE Trainer*, jehož hlavním výstupem byl nový vzdělávací systém pro pracovníky pečující o seniory. Kurz je dostupný zdarma v šesti jazycích na webu acz-kurzy.cz/ace-trainer. Obsahuje sedm modulů doplněných pracovními listy. Další informační materiály jsou pak k dispozici v angličtině. Kurz je postavený na zkušenostech a osvědčených postupech partnerských organizací.

Vliv genů na lidské zdraví

V roce 2022 program Erasmus+ podpořil projekt neziskové organizace ASAGENT – *Doba genová* – jehož cílem je zvýšit povědomí o vlivu genů a jejich mutací na vznik onemocnění a podpořit inkluzi lidí se vzácnými genetickými chorobami. K osvětě má přispět putovní výstava a její online verze.

Výstavní panely jsou provedeny v designu šroubovice lidské DNA a představují vzácné choroby, které je možné diagnostikovat při narození, ale i další, které se mohou objevit kdykoliv během života. Dále informují o důležitosti výzkumu genetických onemocnění, o inovativních léčebných metodách a sdělí příběhy pacientů. ASAGENT tak chce podpořit zájem české společnosti o toto téma a přispět k větší toleranci a inkluzi lidí se vzácnou genetickou chorobou.

Výstava měla premiéru letos v říjnu v Praze na smíchovské náplavce. Záštitu nad ní převzala manželka prezidenta republiky Eva Pavlová a slavnostním zahájením návštěvnický provedl moderátor Daniel Stach. Postupně bude k vidění v dalších městech republiky. Harmonogram je k dispozici na dobagenova.asgent.org. Tam si také můžete prohlédnout online verzi výstavy, vyplnit znalostní kvíz nebo si poslechnout podcast.

Digitální transformace univerzit

Jednou z priorit Evropské unie (a také programu Erasmus+) je digitální transformace, tedy digitalizace veřejných služeb a rozvoj digitálních dovedností občanů. Na to reaguje projekt DANTE (Digital Area for Networking Teachers and Educators), který realizovalo konsorcium pěti evropských vysokých škol pod vedením VŠB – Technické univerzity Ostrava. Pandemie covidu-19 totiž ukázala, že ani vysoké školy mnohdy nemají dostatečné technické vybavení a know-how na vedení kvalitní online výuky. Projekt DANTE si proto kladl za cíl podpořit akademické pracovníky, vedení univerzit, ale i další vzdělavatele, odborníky a vysokoškolské studenty v rozvoji jejich digitálních kompetencí a dovedností. Výsledkem dvouleté spolupráce je soubor praktických manuálů a online kurzů, které jsou dostupné v angličtině na adrese ekf.vsb.cz/dante/en.

Projekt DANTE rozvíjí digitální kompetence akademických pracovníků

Řešte (svoje) problémy funkční kreativitou

Mezinárodní tým odborníků ze šesti evropských zemí pod vedením české neziskové organizace Genesis vytvořil novou inovativní metodu, která mění dosavadní postupy při řešení problémů, vzdělávání a týmové práce.

Takzvanou Kinetickou metodu mohou používat nevládní organizace při práci s mládeží a vzdělávání dospělých nebo pro řešení společenských a sociálních problémů jako rasismus nebo sociální vyloučení. Využít ji ale mohou všichni, kteří se zabývají rozvojem týmové výkonnosti, osobním a profesním rozvojem, kreativitou pro řešení problémů, inovacemi a odolností.

Na vývoji této metody pracoval tým deset let a spolupracoval přitom se stovkou uživatelů. Výsledky představuje v publikaci *The Kinetic Method – A Playbook for Solving Problems*, jejíž vydání bylo finančně podpořeno z programu Erasmus+.

Inovativní metoda

Kinetická metoda je interaktivní forma neformálního vzdělávání, jejíž podsta-

ta je rozvoj funkční kreativity u lidí, tak aby byli schopni spolupracovat a zároveň prosazovat vlastní cíle a dosahovat pracovních pokroků. Metoda umožňuje v lidech aktivovat jejich kreativitu a učí je s ní pracovat a cíleně ji řídit.

Podporuje spolupráci i prosazování vlastních cílů

Kniha *The Kinetic Method* je rozdělena do tří hlavních oddílů – Dovednosti (základní kompetence pro kreativní úkoly), Myšlení (postoje nezbytné k rozvoji vytrvalosti a dobrých návyků v kreativní praxi) a Prostředí (kontext kreativity). Každá sekce pak obsahuje praktické aktivity pro rozvoj různých kompetencí. Publikace je přehledně strukturova-

ná a doplněná poutavými ilustracemi. Dostupná je zdarma v anglickém jazyce na webu kineticatwork.com. Nabyté vědomosti si můžete následně ověřit v online testu.

Naděnci z Vysočiny

Nezisková organizace Genesis sídlí na Vysočině a od roku 2013 se zaměřuje na podporu osobnostního rozvoje mladých lidí prostřednictvím zahraniční zkušenosti. Dlouhodobě se zapojuje do projektů Erasmus+ a Evropský sbor solidarity. Zájemce vysílá na výměny mládeže, vzdělávací stáže nebo dobrovolnické projekty a podílí se na mezinárodních projektech zaměřených na aktivní občanství, ekologii, inkluzi, mediální gramotnost a další.

Projekt *Kinetic at Work* trval 36 měsíců a tým Genesis na něm spolupracoval s partnery z Maďarska, Portugalska, Německa, Polska a Itálie. Kromě knihy *The Kinetic Method* vytvořili také šestidílný podcast a vyškolili 20 pracovníků s mládeží. Metodu využívají například na workshopech a seminářích. **LR**

Namotivujte se v zahraničí s Erasmem

Text: Lucie Rychlá

Program Erasmus+ už dávno není určen jen vysokoškolským studentům. Možnosti profesního i osobního rozvoje nabízí také vzdělávatelům dospělých. Je to pro ně jedinečná příležitost prohloubit si kvalifikaci, rozšířit si obzory a navázat profesní kontakty na vzdělávacích pobytech nebo v mezinárodních projektových partnerstvích. Vyjet mohou opakovaně, a to do více než třiceti zemí Evropy. Na zkušenou do zahraničí mohou vyslat i účastníky svých vzdělávacích aktivit, zejména ty s omezenými příležitostmi.

Program Erasmus+ je otevřený všem organizacím, které poskytují formální nebo neformální vzdělávání dospělých, místním a regionálním orgánům veřejné správy, koordinačním subjektům a jiným relevantním organizacím. O grant tak můžou žádat například večerní školy, programy distančního a celoživotního vzdělávání, komunitní centra, knihovny, muzea, divadla, neziskové organizace, věznice, domovy důchodců, výzkumné ústavy, kariérní centra, úřady práce, profesní sdružení, sociální podniky a další.

Zahraníční výjezdy

Vzdělávatelé mohou sbírat nové zkušenosti během stínování (job-shadowing), kdy pozorují metody a postupy hostitelské organizace a následně je testují a zavádějí ve své vlastní. Tento typ pobytů může trvat dva dny až rok. Vyjet mohou také na výukové školicí pobyty do partnerské or-

ganizace nebo na kurzy a odborná školení. Kromě toho mohou získat potřebné know-how od zahraničních odborníků a kolegů, které si k sobě pozvou na pracovní návštěvu. Hostit mohou i zahraniční učitele, kteří u nich absolvují odbornou stáž.

Vycestovat mohou do všech států Evropské unie, Evropského hospodářského prostoru (Island, Lichtenštejnsko, Norsko) a do kandidátských zemí (Severní Makedonie, Srbsko, Turecko). Program přispívá na cestovní a pobytové náklady, na organizaci výjezdu a podporu účastníků se specifickými potřebami, na jazykovou podporu i kurzovní. Účastníci získají tuto finanční podporu od svojí vysílající organizace na základě schválené grantové žádosti.

Organizace vzdělávající dospělé mohou do zahraničí vyslat i svoje klienty, a to na individuální a skupinové pobyty v délce dvou až třiceti dnů. Smyslem těchto výjezdů je aktivizace dospělých účastníků s omezenými

příležitostmi, rozvoj jejich kompetencí, sebevědomí a potenciálu. Vzdělávací aktivity mohou zahrnovat kombinaci různých metod a technik formálního, informálního a neformálního učení.

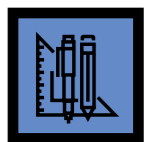
Partnerství pro spolupráci

Další příležitosti k rozvoji umožňují Partnerství pro spolupráci, v rámci kterých organizace řeší společné projekty s cílem zlepšit kvalitu svých služeb a úroveň vzdělávání dospělých v Evropě obecně.

Nováčkům a organizacím s menší kapacitou doporučujeme začít s partnerstvími malého rozsahu, která jsou kratší a méně administrativně náročná. Zkušenější organizace, které chtějí mezinárodní spolupráci využít pro tvorbu inovativních a náročnějších výstupů, mohou realizovat tzv. kooperativní partnerství, kde se výše grantů pohybuje v částkách 120 000, 250 000 nebo 400 000 eur.

Pro hledání partnerských organizací jsou vhodné mezinárodní kontaktní semináře a konference. Spolupráci můžete navázat také v online komunitě EPALE. Inspiraci na projekt můžete čerpat třeba na platformě Erasmus+ Projects Results, kde lze vyhledávat podle témat, zemí a dalších kritérií.

Organizace vzdělávající dospělé mohou do zahraničí vyslat i svoje studenty, a to na individuální a skupinové pobyty

Online komunita EPALE

EPALE (The Electronic Platform for Adult Learning in Europe) je evropská online komunita odborníků na vzdělávání dospělých financovaná z programu Erasmus+. Od svého založení v roce 2015 umožňuje snadnější sdílení zkušeností a osvědčených postupů. Je dostupná ve 32 jazycích Evropské unie (česká verze na epale.cz) a návštěvníkům poskytuje informace o vzdělávacích politikách jednotlivých států, příručky, tematické publikace a případové studie. Nabízí také přehledný kalendář vzdělávacích akcí napříč Evropou, ve kterém se dá snadno filtrovat. Registrovaným uživatelům umožňuje vyhledávat partnery pro realizaci mezinárodních projektů v programu Erasmus+. Navíc mohou psát příspěvky do blogu, komunikovat s autory jiných článků nebo si založit vlastní diskusní skupinu. Každodenní provoz EPALE řídí centrální podpůrný tým s pomocí 37 národních podpůrných středisek po celé Evropě. V Česku tuto roli zastává Dům zahraniční spolupráce, který také pořádá vzdělávací webináře i regionální semináře.

Mezinárodní kontaktní semináře

Training and Cooperation Activities (TCA) je označení pro širokou škálu mezinárodních a národních aktivit, jejichž cílem je přispět ke zkvalitňování projektů v programu Erasmus+ a k budování kapacit účastníků ze všech oblastí vzdělávání. Patří sem kontaktní semináře, studijní návštěvy, tematické workshopy a kurzy, konference nebo realizace výzkumných studií. TCA jsou určeny primárně organizacím zapojeným do programu Erasmus+, ale také novým zájemcům, kteří se s programem seznamují a hledají vhodné projektové partnery. Některé aktivity (například konference a workshopy) cílí i na účastníky projektů. Přehled aktuálních nabídek najdete na webové stránce dzs.cz/training-and-cooperation-activities. Registrace na většinu aktivit probíhá přes portál SALTO (je nutné vytvořit si tam vlastní účet), případně přes formulář DZS. Online aktivity jsou poskytovány zdarma, na fyzická setkání dostávají účastníci finanční příspěvek.

Kurzy lektorského minima

České podpůrné středisko EPALE připravuje spuštění čtvrtého pokračování v sérii online kurzů Lektorské minimum. Celá série je dostupná zdarma všem zájemcům o lektorování na webu kurzy.epale.cz. Zatímco první kurz se věnuje základům lektorské práce v prezenční formě (dostupný i v angličtině), druhý reagoval na situaci v období pandemie covidu-19 a zaměřuje se na distanční vzdělávání a blended learning. Třetí díl se plně věnuje online výuce – dozvíte se, jak připravit individuální lekci, webinář nebo online workshop. Nejnovější kurz se zaměřuje na evaluaci a měření dopadu vzdělávání. Zjistíte v něm, proč je evaluace důležitá, jak správně nastavit její proces nebo jaké metody a techniky používat pro konkrétní účely. Lekce jsou doplněny příklady z praxe, tipy na aplikace a dalšími podpůrnými materiály. Kurz prošel technickým vylepšením, a účastníky tak nově provází avatar Ela vytvořený umělou inteligencí. Po absolvování každého kurzu získáte certifikát.

Je třeba přesvědčit lidi, že celoživotní vzdělávání je hodnotná investice

Text: Lucie Rychlá

Evropská komise vyhlásila období od května 2023 do května 2024 za Evropský rok dovedností, a snaží se tak řešit kritický nedostatek kvalifikovaných lidí na trhu práce. Kromě odborného vzdělávání chce podpořit i celoživotní vzdělávání dospělých, kterým mnohdy chybějí základní dovednosti pro fungování v běžném životě. Jak se s těmito výzvami můžeme vypořádat u nás v Česku, prozradil **Martin Dobeš**, člen expertní skupiny EPALE zaměřené na vzdělávání dospělých v Evropě.

Můžete nám prosím vysvětlit, co se myslí pojmem celoživotní vzdělávání? Lze sem zahrnout třeba to, že se naučím nový recept a pár slovíček japonštiny, nebo jde o zvyšování odborné kvalifikace?

Celoživotním vzděláváním se obvykle nazývá vše, co vás v průběhu života vede k osvojování si dovedností a znalostí nebo i postojů, bez ohledu na to, zda vám tyto dovednosti nebo znalosti poslouží v pracovním nebo osobním životě. To znamená, že když se naučíte nový recept, což by spadalo pod zájmové vzdělávání, nebo si třeba osvojíte novou techniku krmení slonů, tak to všechno je taky celoživotní vzdělávání. A je celkem jedno, zda jste k tomu přišli

přes nějaký vzdělávací kurz nebo z internetu nebo vás to naučil kamarád, co dělá v zoo se slony.

Evropské průzkumy ukazují, že se v Česku do aktivit celoživotního vzdělávání zapojuje méně dospělých než v jiných zemích. Proč tomu tak podle vás je?

To je docela zrádné tvrzení. Jak jsem už zmínil, celoživotní vzdělávání je široký pojem a spousta Čechů se v dospělosti věnuje různým koníčkům a zájmům, které jsou také určitou formou celoživotního vzdělávání. Někteří se třeba přes víkend hrabou v autě, jiní grilují na zahradě a to je rovněž forma celoživotního vzdělávání. Pokud se ale bu-

Podle jednoho výzkumu je většina Čechů ve své profesi spokojena s tím, co umí, a necítí potřebu se dále výrazně vzdělávat

deme bavit o formálním vzdělávání dospělých nebo profesním vzdělávání, pak ano, máte pravdu. Proč tomu tak je, přesně nevíme. Podle jednoho výzkumu CVVM je 77% lidí spokojeno se svými znalostmi a dovednostmi, které získali ve formálním studiu. Podle jiného výzkumu je většina Čechů ve své profesi spokojena s tím, co umí, a necítí potřebu se dále výrazně vzdělávat. Možná je tedy zakopán pes v tom, že jako národ upřednostňujeme život osobní nad tím profesním, a tím pádem se více vzděláváme v našich zájmech než v našich profesích. Na rozdíl třeba od východních Asiatů, kteří vynakládají po celý život mnohem větší úsilí k rozvoji svých profesních dovedností. Další příčinou může být jistá negativní psychologická kotva, naše vzpomínky na školní vzdělávání. Nemálo Čechů má představu, že vzdělávání znamená zkoušení před tabulí a každá špatná odpověď je potrestána pětkou, nebo dokonce rákoskou. Je proto na nás ukázat jim, že celoživotní vzdělávání je nejen cesta k úspěchu v práci a životě, ale že to může být i zábava.

Jaké dovednosti dospělým Čechům chybějí? V čem by se mohli podle vás dále zlepšovat?

Dobrou zprávou pro nás je, že v posledním šetření PIAAC, tedy šetření úrovně dovedností a gramotností lidí mezi 16 a 65 lety, skončilo Česko v porovnání s dalšími 24 zeměmi OECD docela dobře, rozhodně lépe, než jsem očekával. Matematické dovednosti dospělých Čechů jsou ve srovnání s jinými zeměmi OECD nadprůměrné, čtenářská a počítačová gramotnost je ale průměrná. Trochu tam narážíme na tradiční specifikum českého vzdělávacího systému, který je stále příliš orientován na znalosti a nikoli na jejich interpretaci nebo práci se zdroji. Právě v těchto oblastech, ve schopnosti porovnávat, třídit, hodnotit a interpretovat informační zdroje vidím největší deficity u dospělých Čechů. Když si tyto deficity promítnete do potřeb naší současné znalostní ekonomiky, tak se jedná o obrovské spektrum různých dovedností v různých oborech. Také se znovu a znovu ukazuje, že úroveň našich dovedností a znalostí je silně závislá na socioekonomickém statusu a dosaženém stupni vzdělání našich rodičů. Potřebujeme tedy snížit tuto závislost a zvýšit šance těm, kdo stojí na okraji. Zmíněné šetření PIAAC je ovšem už poněkud staré. Teprve nedávno proběhlo nové šetření, které nám poskytne daleko aktuálnější obrázek o stavu dovedností dospělých Čechů.

Co je obecně největší výzvou vzdělávání dospělých v Česku? Jak byste tuto situaci řešil vy?

Vzdělávání obecně reaguje na dynamicky se měnící potřeby života jako takového. Rychlost, s jakou dochází ke změnám, je ohromující. Abychom byli úspěšní, potřebujeme chytré a motivované lidi, kteří dokážou odhadovat vývoj, sledovat různé technologické trendy a dostávat je do vzdělávání co nejefektivněji a nejzábavnější cestou. Naš vzdělávací systém je stále velmi těžkopádný a nedokáže dostatečně rychle reagovat na měnící se požadavky. Na druhou stranu, vzdělávání dospělých, profesní a firemní vzdělávání, a dokonce i zájmové vzdělávání jsou už

Největší deficity u dospělých Čechů vidím ve schopnosti porovnávat, třídit a interpretovat informace

z podstaty věci pružnější a flexibilnější. Právě flexibilita vzdělávání bude jedním z určujících aspektů na trhu. Velkou výzvu vidím ve spolupráci vzdělavatelů a firem, zejména technologických leadrů. Virtuální světy umožní nevídané propojení světa a lidé se v těchto světech budou vzdělávat a rozvíjet s využitím nových prostředků a inovací. Já se například momentálně věnuji problematice mikrocertifikátů, které by v budoucnu mohly pomoci zlepšit přenosnost i kvalitu různých krátkých učebních procesů.

Jak můžeme dospělé lidi k dalšímu vzdělávání motivovat? Máte nějaké praktické tipy?

Náš problém je, že vzdělávání pro řadu lidí není dostatečně luxusní komodita. Je třeba je přesvědčit, že jde o ztraceně výhodnou investici, něco, co jim změní život k lepšímu a co je bude bavit. Je to otázka prestiže. Nejsem velkým příznivcem finančních pobídek. Když už, tak opravdu pro ty, kdo mají nehlouběji do kapsy. Jak ale přesvědčíte lidi, že má něco hodnotu? No ano, marketing, značka. Dovedu si představit, že bychom využili sociální sítě, s nimiž dnes pracuje v podstatě každý. Chytrá kampaň, profesionálně a virálně koncipovaná, která by byla v podstatě reklamou na vzdělávání pro každého dospělého člověka. Něco podobného jsem viděl v Norsku a skutečně to tam mělo efekt.

Jakou novou dovednost jste se v poslední době naučil vy?

Já jsem větší část svého života lezl po horách, vylezl jsem na kdejaký kopec v různých zemích a světadílech světa. Ale nikdy jsem nevyšel na žádnou skálu klasickým lezením s pomocí lan a jištění. Teprve nedávno mě kamarádi dokopali k tomu, abych si osvojil základy technického lezení, a tak jsem si poprvé udělal svůj jištěný prvovýstup. Nikdy není pozdě.

Martin Dobeš

se dlouhodobě zabývá inovacemi a koncepcemi v oblasti vzdělávání. V minulosti řídil projekty spotřebitelského vzdělávání, vzdělávání dospělých a výzkumné projekty zaměřené na rozvoj lidských zdrojů. V současnosti pracuje v Národním pedagogickém institutu, kde se věnuje využívání mikrocertifikátů a Evropského rámce kvalifikací (EQF). Je také ambasadorem evropské sítě EPALE, která sdružuje odborníky na vzdělávání dospělých. Píše odborné články, vede webináře a workshopy.

Vzděláváním pro aktivní život seniorů

Text: Lucie Rychlá
Foto: Archiv Centrum Elpida

Nezisková organizace Elpida podporuje seniory v aktivním životě už víc než dvacet let a nabídka jejích služeb je opravdu široká. Provozuje dvě vzdělávací centra v Praze a telefonickou linku krizové pomoci. Realizuje osvětové kampaně, vydává mezigenerační časopis a podcast, vede pěvecký sbor nebo projekt Ponožky od babičky. Nedávno se také pustila do mezinárodní spolupráce v programu Erasmus+, a klientům tak nabízí další možnost osobního rozvoje prostřednictvím dobrovolného lektorování.

Posláním organizace Elpida je měnit pohled lidí na stáří prostřednictvím vzdělávacích a společenských aktivit. Snaží se přispět ke zkvalitnění života seniorů, tím že posiluje jejich sebevědomí, samostatnost a buduje komunitu lidí, kteří si vzájemně pomáhají. Za dobu své existence dodala Elpida naději desítkám tisíc seniorů, kteří se zapsali do některého ze vzdělávacích kurzů nebo využili bezplatné krizové linky. Svoji pomoc a nabídku služeb navíc soustavně rozvíjí. V loňském roce například získala grant v programu Erasmus+ na mezinárodní projekt s partnery z Centra Aktivit v dánském Skjernu.

„Tradiční kurzy a jiné volnočasové aktivity nám už přestaly stačit a začali jsme hledat cesty, kterými zapojení seniorů posunout ještě dál. Před třemi lety jsme otevřeli komunitní prostor Plovárna, kterému jsme pracovně říkali inkubátor participace. Brzy poté jsme se seznámili s fungováním Center Aktivit v Dánsku postavených na principu dobrovolného lek-

torování seniorů,“ vysvětluje Jan Bartoš, vedoucí Centra Elpida.

„Atraktivní pro nás byly hlavně dva aspekty dánského modelu – naprostá autenticita programu, který vychází z přání nebo schopností samotných seniorů, a pevná, sebevědomá a aktivní komunita seniorů semknutá kolem Centra Aktivit. Úkolem vedení Centra Aktivit je pouze vytvářet podmínky pro nápady členů komunity, nijak do výběru aktivit nezasahují. Kontrolu nahrazují důvěrou, byrokracii improvizací, autoritu demokratickým principem.“

Budování silných komunit

Cílem dvouleté spolupráce je přenést dánské know-how do českého prostředí a vyškolení zaměstnance Elpidy, aby mohli svým klientům poskytnout potřebnou podporu. Projekt Dánský model je postaven na dobrovolném zapojení seniorů, kteří se mohou v roli lektora nebo organizátora aktivit podílet o svoje profesní, zájmové nebo životní zkušenosti. Elpida jim poskytne organizační a metodickou podporu i zpětnou vazbu po skončení kurzu. Lektoři-seniori tak nejen obohacují svými znalostmi ostatní, ale rozvíjejí i vlastní dovednosti a propojují se s lidmi podobných zájmů. Této příležitosti využilo už zhruba padesát lidí.

„Organizovanému neformálnímu vzdělávání se v celorepublikovém průměru vě-

nuje zhruba deset procent seniorské populace, v Praze je to až 30 procent. A ani dobrovolnictví tu zatím nemá masový potenciál. Čeští senioři mají ale velký zájem někam patřit, cítit se někde jako doma, mít kolem sebe silnou komunitu, pěstovat zdravé vztahy, nacházet nové přátele, mít větší sebevědomí a ocenění od svého okolí. Dobrovolnictví tyto potřeby přirozeně uspokojuje jako dlouhodobé a dobrovolné zapojení do komunity,“ doplňuje Jan Bartoš.

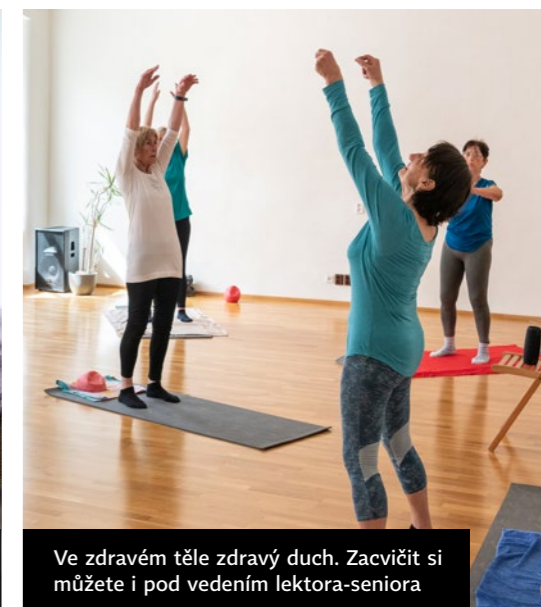
V Dánsku má dobrovolnictví hluboké historické kořeny a je nedělitelnou součástí místní občanské společnosti. Podle průzkumů až 35 procent Dánů pomáhá v některé ze 100 000 dobrovolnických organizací. Dobrovolnictví je populární i u starší generace, jejíž zájem o obecně prospěšnou činnost roste.

„Dobrovolnictví v Dánsku je vedeno tak přesvědčivě a profesionálně, že je pro nás trvalou inspirací. Chceme vydat metodiku a budeme naše know-how šířit všude, kde o to bude zájem, ideálně formou kulatého stolu. Samozřejmě nás zajímají i zkušenosti s dobrovolnictvím seniorů ostatních organizací v Česku,“ popisuje další projektové plány Jan Bartoš.

Více informací o aktivitách organizace Elpida včetně projektu Dánský model najdete na elpida.cz.

Každý něco zná nebo umí, a může tak vzdělávat ostatní

Ve zdravém těle zdravý duch. Zacvičit si můžete i pod vedením lektora-seniora

Elpida pořádá kulturní akce i osvětové kampaně

Ceští senioři touží po přátelské komunitě

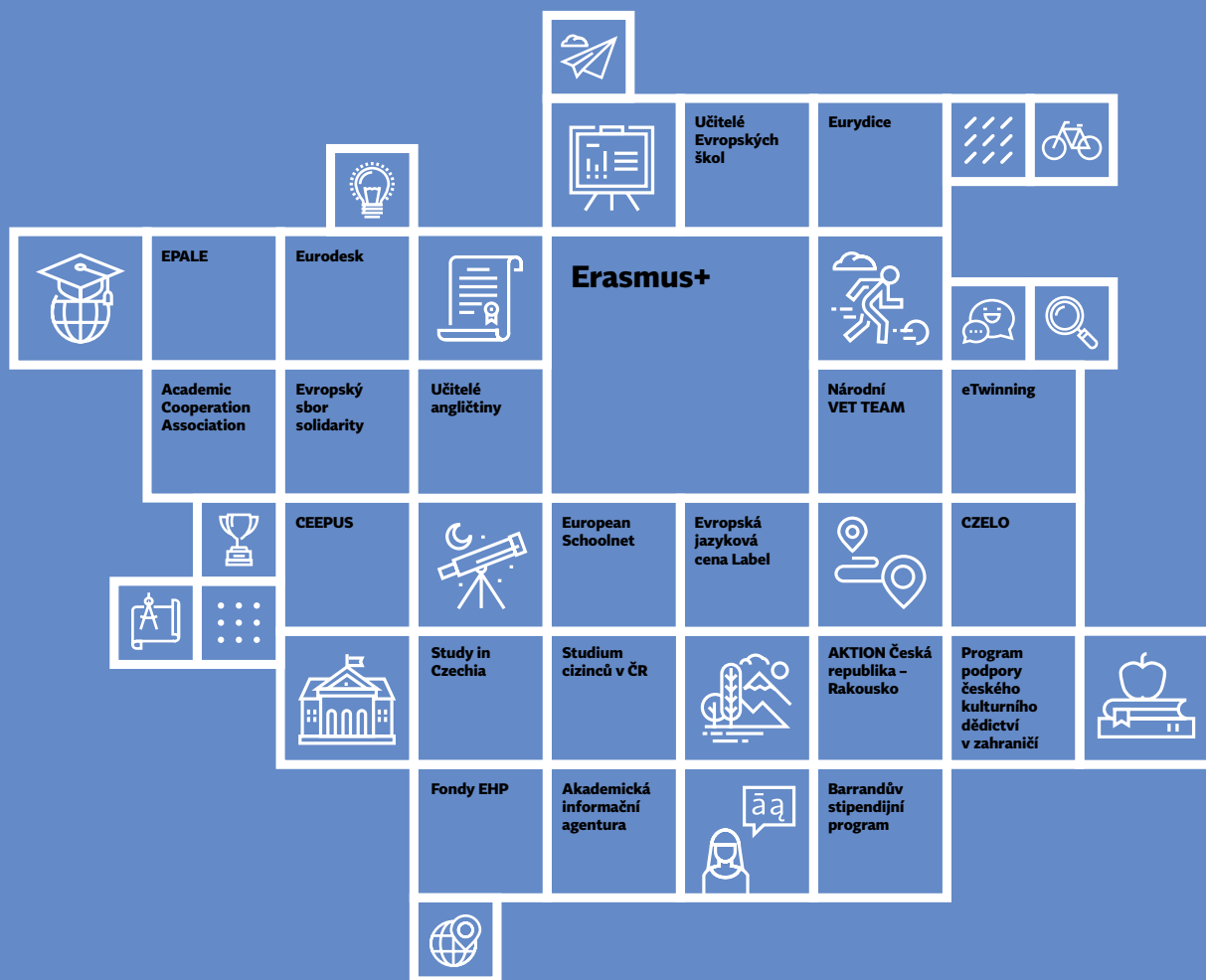

Měníme pohled na stáří, zní motto organizace

Elpida nabízí seniorům kurzy angličtiny v malých skupinách

Facebook

@dzs.cz
 @erasmusplusCR
 @mladezvakci
 @czelobrussels

Instagram

@dzs_cz
 @eurodesk_cz

Twitter

@dzs_cz
 @CZELO_Brussels

LinkedIn

@dzs_cz

YouTube

@dzs_cz

Dům zahraniční spolupráce (DZS)

Na Poříčí 1035/4, 110 00 Praha 1

dzs.cz

Česká styčná kancelář pro vzdělávání a výzkum (CZELO)

@ czelo@dzs.cz
dzs.cz/czelo

Info Desk

Otevírací hodiny:
 pondělí–čtvrtek 9–17 hod.
 pátek 9–15 hod.

☎ +420 221 850 100
 @ info@dzs.cz

Jsme tu pro vás i v regionech.

Přehled všech poboček najdete na
dzs.cz/dzs-v-regionech

Vytištěno na recyklovaném papíře s certifikací FSC®.

